

DIAKONISSEHJEMMETS
høgskole

Karianne Einarsen
og
Margareth Haukom

RAPPPORT

PROBLEMBASERT LÆRING
2.STUDIEÅR

Studieåret 1996/97

EG HØYRER OG EG GLØYMER
EG SER OG EG HUGSER
EG GJER OG EG FORSTÅR

KINESISK ORDTAK

Publikasjon nr. 1/97

Grunnutdanning i sykepleie

Diakonissehjemmet's høgskole er en privat høgskole som eies av Bergen Diakonissehjem. Høgskolen gir utdanning innen sykepleie, livssyn og etikk, veiledning og diakoni.

Ulriksdal 10, 5009 Bergen
tlf 55 57 57 80
fax 55 57 58 00
E-mail: dsh@bergendsh.no

RAPPORT PROBLEMBASERT LÆRING 2 STUDIEÅR.

1. FORORD.

2. PBL - EN KORT BESKRIVELSE FRA 1. TIL 2. STUDIEÅR ÅR.

3. PLANLEGGING, GJENNOMFØRING OG TANKER UNDERVEIS.

- Studentgrupper og veiledere
- Innføringstimer om problembasert læring
- Deltidsstudentene
- Tid avsatt på timeplanen til arbeid i basisgrupper
- Veileders arbeid i basisgruppene
- Ressursforelesninger
- Rombehov
- Utforming av oppgaver
- Bibliotek
- Fremlegg

4. EVALUERING FRA VEILEDERE.

5. EVALUERING FRA STUDENTER.

- PBL og gruppeprosessen
- Opponentgruppen
- Evalueringsgruppen
- Deltagergruppen
- Læring og forventning
- Tidligere erfaring med PBL (heltidsstudentene).
- Tidligere erfaring med gruppearbeid (deltidsstudentene).

6. KONKLUSJON.

VEDLEGG.

FORORD

Diakonisshjemmets Høgskole endret i 1995 sitt undervisningsopplegg i sykepleieutdanningen, og tok i bruk problembasert læring i deler av undervisningen.

Bruk av denne metoden førte til endringer av undervisningen i sykepleiefaget. Dette er beskrevet i en egen evalueringsrapport- FOU-prosjekt 1.årsstudenter-høst 1995.

Rapporten er skrevet av Olav Aspholt. Tittelen er **“Det jeg har lært har jeg sannelig måttet lære meg selv”**. Hvilke utfordringer står høgskolen, lærere og studenter overfor ved problembasert læring i grunnleggende sykepleie?

Denne foreliggende rapporten bygger på første års rapport om problembasert læring, og gir en beskrivelse og evaluering av metodebruken i andre studieår.

PBL, EN KORT BESKRIVELSE FRA 1. TIL 2.STUDIEÅR.

Da høgskolen startet opp med å bruke metoden problembasert læring (PBL) høsten 1995 i første studieår av sykepleierutdanningen, var målet

- å gi studentene et nyttig arbeidsredskap
- å skape en positiv nysgjerrighet til sykepleiefaget
- å bidra til en bedre kunnskapstilegnelse, forståelse slik at studentene kan anvende sine kunnskaper på en god måte i praktiske situasjoner.

For å kunne nå disse målene måtte hovedfokus i 1.studieår være kunnskap om PBL-metoden og de syv trinnene som den bygger på (se vedlegg 1). Med hensyn til dette fikk andre års lærerne mange praktiske råd og tips fra lærerne i første året, som f.eks. hvordan sette sammen gruppene, hvilke av de syv trinnene lærerne burde være tilstede på, og mange andre konkrete tips bl.a. angående veileders funksjon i gruppen.

Lærerne i andre studieår valgte to store temaer hvor vi ville bruke PBL som metode, og studentene skulle kun fordype seg i et av temaene for deretter å legge stoffet frem for hverandre.

Med hensikt valgte vi å ikke gå i gang med et alt for omfattende opplegg. Dette året måtte sees på som et innføringsår i PBL for oss lærere.

Tema vi vurderte egnet seg best for PBL i 2.studieåret var kommunikasjon og smerte (vedlegg 2).

Vårt ønske var at studentene skulle få anledning til å gå i dybden på et av disse emnene ved hjelp av PBL. Gjennom arbeidet ønsket vi som lærere å ha fokus på læringsprosessen.

Et nytt element 2.studieår var fremlegget med evalueringsgruppe, deltagergruppe og opponentergruppe (se punkt 5).

Tanken bak disse grupper var å engasjere studentene under fremleggene, stimulere evnen til å stille kritiske faglige spørsmål og trene på å kunne gi konstruktive tilbakemeldinger til medstudenter.

I tillegg måtte studentene skrive en rapport som skulle være et resyme av noen av trinnene i PBL metoden. En av hensiktene var at studentene skulle få trening i å dokumentere hva de har tenkt/gjort. Den andre hensikten var at rapportene skulle være tilgjengelig for alle studentene, f.eks. til eksamenslesning. Rapportene ble satt i en perm på biblioteket,

Skning
av
rapport

Underveis hadde vi god nytte av 1.studieår sine erfaringer.

For å få PBL tenkningen "inn i" lærergruppen hadde vi flere møter i tillegg til felles møter med lærerne i andre året på Betanien sykepleierhøgskole. Det var viktig for oss at alle var med i prosessen fra starten av i planleggingen.

Vi så video film om PBL-metoden; Jakten på PBL,- om å lære en hel del (Høgskolen i Sør-Trøndelag, 1995).

Videoen er ingen fullstendig beskrivelse av PBL-metoden, men prøver å synliggjøre en PBL-prosess med studenter i ulike faser i arbeidet.

Alle lærerne fikk boken av Gerd Bjørke, **Problembasert læring -en praksisnær studiemodell** (Tano Aschehaug 1996).

Fagdag om PBL for alle lærerne på begge høgskolene 24.Mai -96 med tema "På vei mot nye utfordringer - veilederrollen i PBL", var nyttig for oss.

Mål for PBL i 2.studieår er at studentene har forutsetning for å møte kravene som sykepleieprofesjonen stiller dem ovenfor med hensyn til;

- å lære å beherske egen læringsprosess.
- å tilegne seg kunnskap.
- å øke selvfølelsen, selvbevisstheten.
- å utvikle evne til problemløsning.
- å utvikle evne til samarbeid.

PLANLEGGING, GJENNOMFØRING OG TANKER UNDERVEIS.

Det var mange spørsmål som meldte seg om hvordan vi konkret tenkte oss problembasert læring i 2.studieår. Planleggingen begynte i vårsemesteret;

- hadde vi lærere nok til å veilede gruppene?
- antall studenter i hver gruppe?
- ressurser i forhold til grupperom og bibliotek?

Her måtte vi tenke nytt ut fra en helhet som innebar mål, studentgruppe, rammer, innhold, gjennomføring og vurdering.

I det følgende vil vi punktvis beskrive gjennomføringens viktige konkrete momenter. Vi vil dessuten komme med våre erfaringer, vurderinger og anbefalinger underveis.

Studentgrupper og veiledere.

Antall studenter dette studieåret var 44 heltidstudenter, og 11 deltidstudenter. Dette innebar at det var 55 studenter som skulle fordeles i basisgrupper. Vi så det som lite gunstig at det var flere enn syv - åtte studenter i gruppene. Aller helst hadde vi ønske om ca. seks studenter. Fordelingen ble gjort ut fra lærerressurser, planlagt til åtte basisgrupper, med seks til åtte studenter i hver. To av lærerne måtte være veileder for to av gruppene.

Innføringstimer om problembasert læring.

Høstsemesteret innledes med åtte uker teori, deretter går studentene ut i praksis. Vi la opp til to timers innføring om PBL i andre studieår noen uker etter semesterstart høsten 1996. Studentene måtte igjen få tid til å innstille seg på å jobbe med problembasert læring. Innholdet skulle være en oppfølging ut fra det de hadde hatt i første år, og hvordan vi tenkte at opplegget i andre år skulle være.

I disse timene skulle studentene få utdelt et hefte om "Problembasert læring, PBL, 2.år høst-96" (vedlegg 3).

Deltidstudentene.

12 av studentene var deltidstudenter og skulle arbeide etter PBL for første gang. Disse studentene fikk alle tema "smerte" å arbeide med, da de hadde hatt temaet "kommunikasjon" i første år av 2. studieårs program. *

En undervisningsdag ble brukt til å undervise deltidstudentene i de syv trinnene, og en kort innføring i hvordan arbeide etter denne studiemetoden.

Rent praktisk ble deltidstudentene plassert i samme gruppe da deltidstudentene har ulik timeplan fra heltidstudentene.

Det var også viktig med tanke på at PBL var en helt ny arbeidsmetode for dem.

Både veileder og studentene selv tilbakemeldte om et stort engasjement i disse to gruppene.

Var det fordi metoden var ny for dem?

Har de mer "tid" til å fordype seg i stoffet enn heltidstudentene?

Var de mer nysgjerrige pga. at alle rundt dem omtalte PBL på godt og vondt?

* Deltidstudentenes 2. studieår går over 2 skoleår.

Tid avsatt på timeplanen til arbeid i basisgruppene.

Uken etter innføringstimene om PBL la vi opp til at studentene skulle starte selve arbeidet i basisgruppene. En viktig komponent i PBL er gruppearbeid, hvor arbeid og læring i stor utstrekning legges til små grupper. Å skape et behov for læring er filosofien i PBL.

De to påfølgende ukene (uke 38 og 39) ble avsatt på timeplanen til dette arbeidet. Samtidig måtte studentene regne med å måtte bruke selvstudietid til å arbeide med temaene. Vi regner en studieuke som en 40 timers uke i forhold til vekttallsfordelingen i utdanningen.

I uke 38 og 39 ønsket vi samtidig at studentene også hadde tilbud om relevante forelesninger i forhold til temaene de skulle jobbe med. Det ble avsatt seks timer til slike forelesninger første uken. Andre uken så vi det nødvendig ut fra rammene for året, å legge opp til noe undervisning som ikke var knyttet til tema. I uke 40 ble det lagt inn en praksisrettet undervisningsuke i demonstrasjonsrom for studentene (dette på grunn av romkapasitet på skolen). I uke 41 hadde studentene fremlegg for hverandre.

Det ble en utfordring å tenke nytt i forhold til det opplegget vi hadde fra før.

Vi så det imidlertid avledende for studentene å få helt andre tema inn i forhold til arbeidet i basisgruppene. Av erfaring visste vi eksempelvis at hele dager med praksisrettet undervisning er hektiske dager for studentene, og lite gunstig å kombinere med å avslutte et arbeid i problembasert læring. Men dette var rammer vi hadde å forholde oss til.

Veileders arbeid i basisgruppene.

Vi la opp til at vi som lærere og veiledere skulle samles kl.08.00 for å inspirere hverandre i rollen som veileder. Dette var et viktig treffpunkt for veilederne. Her drøftet vi tanker og erfaringer med hverandre.

Studentene skulle starte i gruppene kl.08.30., og veileder skulle være sammen med dem den dagen de startet, og til og med trinn fem (se vedlegg 1). Det vil si at veileder stort sett måtte regne med å være i gruppen første dagen.

Det ble videre planlagt at veileder måtte være tilgjengelig for gruppen etter avtale i de ukene studentene skulle arbeide i basisgruppene. Veileder skal bidra til å klargjøre problemstillinger, foreslå litteratur, gi evt. tilbakemelding på studentenes innholdsliste som leveres før fremlegg, samt bistå ved evt. samarbeidsproblemer.

Ressursforelesninger.

Vi ønsket å tilby studentene ressursforelesninger. Dette er en forelesning studentene kan be om underveis og etter kunnskapsbehov. Det kunne bli aktuelt etterhvert som prosessen skred frem med arbeid i basisgruppene, eller det kunne være noe de synes det var behov for i etterkant av fremleggene. Vi kunne eventuelt ha ressurspersoner i beredskap på temaet smerte.

I lærergruppen hadde vi flere diskusjoner hvem som var ressurspersoner. Var dette personer som “stod midt i praksisfeltet”, som vi visste hadde bakgrunn for å snakke om tema? Eller kunne dette være en av oss lærere som også kunne ha bakgrunn for å forelese om det studentene jobbet med?

Vi valgte å gi tilbud om en oppsummeringsforelesning i tema smerte, til studentene både fra Betanien sykepleierhøgskole og Diakonisschjemmets høgskole. Dette ble i utgangspunktet bestemt av oss lærere, og var vel noe motstridende til det vi på forhånd tenkte om studentenes kunnskapsbehov. Av hensyn til de to høgskolene og til den personen som skulle engasjeres, måtte dette imidlertid planlegges i forkant av studentenes arbeid i basisgrupper og fremlegg.

Vårt ønske var at foreleser, som var en ressursperson fra praksis, også kunne være med på fremleggene og ut fra dette utdype det studentene hadde arbeidet med. Dette fikk imidlertid ikke denne foreleseren anledning til. Det ble derfor formidlet fra oss lærere hva vi trodde studentene ville ha utbytte av, at vedkommende tok opp i en ressursforelesning. Det var kun 35-40 studenter tilstede på denne forelesningen (studentantallet i andre studieår på de to skoler er ca. 100). Vi som lærere så denne forelesningen som verdifull, noe studentene tydeligvis i forkant ikke vurderte på samme måte som oss. Vår refleksjon her er at vi som lærere må arbeide videre med hvordan få ressursforelesninger bedre til.

Rombehov.

Behov for rom måtte sees i sammenheng med andre aktiviteter på høgskolen. Derfor måtte dette planlegges tidlig. Allerede på vårparten reserverte vi alle grupperom for uke 38 og 39. Auditoriet ble reservert for de to fremleggsdage i uke 41. Justering av konkret rombehov ble gjort tidlig på høsten.

Utforming av oppgaver.

Vi samarbeidet med Betanien sykepleierhøgskole om utforming av oppgavene som studentene skulle arbeide med i basisgruppene (vedlegg2). Vårt ønske var at oppgavene skulle stimulere det kreative i studenten, og å vekke nysgjerrighet til kunnskap. Her kan studentene også nyttiggjøre seg sine tidligere erfaringer.

Vi fant målene for hva studentene skulle tilegne seg i forhold til disse temaene, i fagplanen. Vårt inntrykk var at for studentene var målene ikke tydelig nok formulert i forhold til tema smerter. Derfor valgte vi å lage egne konkretiseringer av mål på smerteoppgaven

Vi diskuterte bruk av symboler eller kunstneriske uttrykk versus bilder på oppgavene. For å prøve dette ut, valgte vi oppgaver med begge deler. I ettertid ser vi her at det blir en viss tolkningsforskjell ved bruk av ulike motiv.

Vårt inntrykk er at kunstneriske uttrykk eller symboler muligens kan gjøre det lettere for studentene å assosiere ut fra.

Bibliotek.

Det måtte bestilles bøker i temaene studentene skal arbeide med. Bibliotekar får da anledning til å søke og evt. bestille den litteratur som er aktuell. Vår erfaring er at vi hadde godt med litteratur. Denne stod lett tilgjengelig på biblioteket for studentene. Dette ble gjort utfra de erfaringer lærerne hadde i fra 1.studieår. Tilbakemeldingen fra studentene var imidlertid at det var en stressopplevelse at det var fremlagt så mye stoff utover pensum om PBL temaene. De kjente på en forventning om at de måtte/burde lese alt.

Erfaringer vi gjorde var at bøkene bør stå i hyllene slik de vanligvis gjør. Ingen vil reagere på et bibliotek med et rikholdig utvalg. Det er vel også i tråd med PBL tenkning at studentene skal finne litteratur selv, og velge relevant litteratur til belysning av tema.

Lærerne mente at bøkene skulle brukes på høgskolen og veksle mellom de ulike basisgruppene, men i praksis trengte studentene å få ta med seg bøkene hjem, slik at de fikk tid til å fordype seg noen dager. Det er derfor viktig at det er flere eksemplarer av bøkene på biblioteket, samtidig som også studentene må ta hensyn til hverandres behov for lån av bøker.

Fremlegg.

Som en avsutning på arbeidet i basisgruppene, skulle studentene legge frem sitt arbeid for hverandre.

Vi organiserte fremleggene over to dager. Her ble gruppene delt i to store grupper, hovedgruppe A og B som skulle ha fremlegg for hverandre. Det var fire basisgrupper i hver hovedgruppe, to grupper med tema "smerter" og to grupper med tema "kommunikasjon". For å få mest mulig variasjon, valgte vi begge tema på en dag.

Gruppene som var tilhørere skulle ha forskjellige oppgaver i forhold til fremleggene (vedlegg 3, s.7). Dette ut fra ideen vi fikk av å se, tidligere nevnte videofilm om opponentgruppe, evalueringsgruppe og tilhørergroupe.

Opponentgruppens oppgave var å ha fokus på det faglige innhold de blir presentert for. Evalueringsgruppens oppgave var primært å se på det pedagogiske i fremlegget, og om gruppen fikk frem budskapet som var tenkt. Deltagende gruppe var ment som tilhørere og hadde mulighet for å stille spørsmål om alle forhold som var knyttet til tema.

Det var imponerende å høre hva studentene fikk frem i sine fremlegg. Her var det mye bra innhold, og flere var flinke til å legge frem stoffet. Men selv om vi prøvde å formidle at vi ønsket dybde, virket det heller som om flere av gruppene la vekt på bredden i stoffet. De hadde problemer med å begrense seg. Enten ble problemstillingen for vid, eller så måtte de si alt som stod i rapporten. Dette førte for noen til oppramsing, og at det ble for knapp tid.

Kanskje en nyttig oppdagelse for studentene selv?

Her gjorde vi viktige erfaringer som vi lærere må ta med videre. Spørsmål vi blant annet stiller er om vi skulle ha forberedt studentene bedre her.

Veileder for gruppene ledet fremleggene. Her erfarte vi at det er vanskelig å holde tiden. Studentene gjorde nyttige erfaringer med å måtte begrense stoff til fremlegg. Vi veiledere ser i ettertid viktigheten av å holde tidsskjema som på forhånd var satt opp.

Vi erfarte også at det kan være lurt å timeplanfeste tid rett før fremlegg for detaljplanlegging. Ellers kan det lett bli soloutspill og lite samkjøring i studentgruppen. Dette er viktig for at alle i gruppen skal holde seg til problemstillingen.

Etter fremleggene hadde hver av tilhørergruppene 15 minutter på å forberede seg på hva de ville komme frem med som evalueringsgruppe og opponentgruppe.

Opponentgruppen skulle ha mulighet for å lese innholdslisten / og eller rapport på forhånd slik at de kunne forberede seg som til en vanlig undervisningstime. Det kom imidlertid frem at de ikke kjente stoffet godt nok på forhånd til å opponere. Her skulle det muligens vært stilt krav om tidligere innlevering av innholdsliste og rapport før fremleggene.

Evalueringsgruppene synes det var utfordrene og vanskelig å gi konstruktiv kritikk til sine medstudenter.

Den gruppen som nettopp hadde lagt frem eller de som samme dag skulle "i ilden" skulle få være deltagende gruppe. Dette har vi fått positiv tilbakemelding på fra studentene ved at det var godt å slippe å ha andre oppgaver fremleggsdagen. Andre har satt spørsmålsteget ved hvor mye de lyttet til hverandres fremlegg. Muligens kunne denne gruppen kalles observasjonsgruppe. Refleksjoner her er at deltagende gruppe blir for passiv, og saken gjør det heller ikke bedre at det står under oppgaver for gruppene at denne gruppen ikke har noen aktiv funksjon. Dette må vi formulere annerledes i fremtidige skriv.

En svakhet vi ser i ettertid er at det ikke hadde konsekvenser for studenter dersom de uteble ved fremlegg eller ved arbeid i basisgruppene. Gruppene skrev gruppekontrakt ved starten av arbeidet. Her var det meningen i utgangspunktet at studentene skulle ta ansvar sammen. Her må vi videre hjelpe gruppen til å holde fast på kontrakten. Vi vil diskutere videre med de andre lærerne i 2. studieår om vi skal gi rom for individuelle løsninger når det gjelder fremlegg.

Studentene selv ønsket tydeligere tilbakemelding fra veileder om hvordan de hadde jobbet med sin problemstilling. Veileder ledet opponering og evaluering av fremleggene. Her mente vi at studentene selv måtte få prøve seg, og at vi evt. kunne komme med andre innfallsvinkler til videre refleksjon. Vi var også enig om, at det i denne sammenheng var viktig å trekke frem

det positive og rose studentene i den grad det var naturlig. Mange av studentene kviet seg for fremlegget og de hadde lagt mye arbeid ned for å få dette til.

Noen grupper organiserte en evaluering med veileder etter at hele arbeidet med PBL var ferdig, noe som ble positivt evaluert. Våre refleksjoner her er at det er viktig for alle gruppene å få dette timeplanfestet neste studieår. Studentene har behov for å få tilbakemelding på utført arbeid. Dette vil vi arbeide videre med.

EVALUERING FRA VEILEDER.

Hver veileder skulle skrive en skriftlig evaluering mot slutten av arbeidsperioden. Fire av fem veiledere svarte på evalueringsskjemaet (vedlegg 3).

Svarene viser at studentene viser stor selvstendighet med hensyn til det å arbeide i grupper.

En av veilederne svarer slik: "En fin gruppe, der det var lett å være veileder, stor arbeidslyst, stor toleranse, fine utspill, utnyttet hverandres ressurser, arbeidsglede, strukturerte."

Den samme veileder hadde ansvar for en annen gruppe også. Alt gikk ikke like lett her. Hun svarer: "Jeg som veileder måtte flere ganger gripe inn for at gruppeprosessen skulle ha fremdrift. Arbeidet stoppet opp. Frustrasjon oppstod, men gruppen var utholdende og trengte veileders hjelp for å gå videre."

Noen grupper måtte styres mer på trinnene enn andre grupper. Men stort sett var gruppene godt kjent med de syv trinnene og virket trygge på dem fra PBL arbeid i 1. studieår. To grupper hadde problemer med å avgrense seg i forhold til problemstillingen de hadde valgt. Dette var et problem som flere av veilederne tok opp underveis.

Veileders rolle og funksjon er et tema vi stadig må arbeide med. Den nye rollen-veilederrollen- stiller krav til læreren til å arbeide med prosesser, gruppeprosesser såvel som individuelle prosesser. Litteratur vi har lest om PBL sier at uten støtte fra lærer vil studentene ofte gå i stå.

En av veilederne svarer slik: "Utfordrende, spesielt i forhold til delaktighet i gruppen, og å finne gode oppklarende spørsmål, å holde meg tilbake og la studentene kjenne på frustrasjonene."

"Gruppene var motivert for arbeidet, og arbeidet grundig, men ønsker å bli veiledet på trinnene", sier en annen veileder.

EVALUERING FRA STUDENTER.

I løpet av arbeidsukene skrev hver enkelt student en LOGG, hvor de skulle trekke frem en oppdagelse som var blitt viktig for dem fra gruppe-, lærings- eller problemformuleringsprosessen.

I tillegg evaluerte studentene på evalueringsskjema (se vedlegg 4).

28 av 55 studenter svarte på evalueringsskjemaet, derav 21 heltidstudenter og 7 deltidstudenter.

Årsaken til den lave svarprosenten kan være at vi ikke hadde avsatt tid på timeplanen til evaluering. Studentene fikk skjemaet med seg hjem.

Noen studenter har sagt at skjemaet var for omfattende å svare på.

Gruppeprosessen .

Svært mange av studentenes svar viser til at de opplevde det som positivt å arbeide og å være i gruppene. De fleste opplever seg selv som aktive i gruppen og gruppen er et sted hvor de delte kunnskap og erfaringer med hverandre.

Et studentutsagn: “Synes det fungerte bra, vi samarbeidet, fordelte arbeid og arbeidet godt og effektivt sammen”.

Det var samhold og trivsel i gruppene ved at de hørte på hverandre. Flere studenter svarer at det var god stemning og mye humor i gruppene.

Kun en student er negativ i forhold til å være i gruppen.

Denne studentuttalelsen er slik: “Jeg trivdes ikke så godt i gruppen, det var mye uenighet og vi hadde ikke så mye til felles utenom gruppearbeidet. Men vi klarte å samarbeide godt om temaet, så jeg tror ikke det gikk utover gruppearbeidet”.

Et av spørsmålene var, hvordan det var å arbeide etter de syv trinnene i PBL metoden? Her var det store variasjoner i svarene.

Deltidstudentene var svært positive i sine uttalelser.

Eksempel: “Mye lettere enn jeg på forhånd fryktet. Trinnene var et ypperlig arbeidsredskap som jeg sikkert vil benytte meg av i andre sammenhenger også”.

Blant heltidstudentene var variasjonene større i svarene. Eksempel: “Tungt og tidkrevende, men også lærerikt”.

Flere av studentene synes de bruker mye tid på de ulike trinnene, uten der og da å se meningen. “Frustrerende og tidkrevende” er svar som går igjen.

Likevel er det studenter som sier at det er en grei arbeidsmetode. Det er lettere i 2.studieår enn i 1.år å arbeide etter disse trinnene, og studentene hadde større bevissthet om hva de skulle gjøre på det enkelte trinn.

Opponentgruppen.

28 studenter svarte på spørsmålet om hvordan det var å være med i opponentgruppen. Opponentgruppen er en av gruppene, består av 6-8 studenter, og har til å oppgave primært å fokusere på det faglige innholdet. Alle har som oppgave å delta i opponentgruppe en gang.

Svært mange, ca.2/3 av studentene, synes det var positivt og spennende å delta i denne gruppen.

Svar viser at de opplevde det både interessant , utfordrende og krevende, å skulle gi en faglig vurdering av en annen gruppe.

Noen har svart at de ikke ser hensikten med å skulle opponere.

På dette spørsmålet har også flere svart at det er vanskelig å gi negativ tilbakemelding på en konstruktiv måte.

Evalueringsgruppen.

Alle studenter har ved et fremlegg deltatt i evalueringsgruppen, som har som oppgave å gi tilbakemelding på det pedagogiske i fremlegget.

Dette har flere opplevd positivt og bevisstgjørende. Noen studenter sa at her fikk de gode tips til egne fremlegg.

Et studenteksempel her er: “ Det gjorde meg bevisst på hva som gjør et fremlegg bra, og hva som gjør det mindre bra. Når jeg har gjort meg opp en mening om dette , kan jeg bruke det på en konstruktiv måte når jeg senere skal ha fremlegg selv.”

Syv studenter svarer det er vanskelig å påpeke det negative ved medstudenters fremlegg. Et inntrykk her er at det kan være vanskelig å skille sak og person.

Deltagergruppen.

25 studenter svarte på dette spørsmålet.

Svargruppen delte seg i to grupper. Den ene halvparten svarte at det var avslappende, greit og lærerikt.

Den andre halvparten synes det var avslappende, kjedelig og mye gjentakelse.

Læring og forventning.

Over halvparten av studentene svarer at det viktigste de lærte disse ukene var samarbeid.

Andre svar viser til god fagkunnskap, og læring gjennom fremlegg. Mange kommenterer at PBL trinnene er en god måte å lære på, og viser til økt bevissthet angående bruk av egen tid. Noen opplever at det å arbeide etter PBL metoden er frustrerende, men noen ser også læring i ettertid.

Mange svarer at deres forventninger både i forhold til læring og det å arbeide etter PBL ble innfridd.

Et eksempel er: “At PBL kan fungere”

Andre svarer at de ikke hadde noen forventninger.

Et annet studenteksempel er; “Bedre enn ventet. Var negativ til PBL fra først av, men man må jo gjøre det beste ut av det, og det gikk jo ganske bra”.

På spørsmål om hva de selv kunne ha gjort når deres forventninger ikke ble innfridd , var det kun fire studenter som svarte. To av disse svarer at det er vanskelig å være tydelig. En er negativ til PBL, og en annen har et reelt kapasitetsproblem.

Et av spørsmålene var; Hva må høgskolen bidra med for at mine forventninger skal bli innfridd?

Kun 19 av studentene svarer her, men de er gir konkrete og tydelige tilbakemeldinger.

Her var det flere positive svar som viser at høgskolen allerede har innfridd noen forventninger. Eksempler her er god informasjon i forkant, gode veiledere og gode sentrale emner å arbeide med. Flere mener kommunikasjon var et for stort tema.

De ønsker ikke annet arbeid som f.eks. praksisrelatert-undervisning på demonstrasjonsrommet parallelt med arbeid i basisgruppene.

Flere er fornøyd med veileders rolle i basisgruppene, men flere peker også på viktigheten av veileders tilstedeværelse under de fem første trinnene.

Eksempel: "Lærerne bør arbeide med å tilstrebe en felles forståelse for hva veilederrollen innebærer".

Andre svar er at veileder gir konstruktive tilbakemeldinger, og at det er viktig å ha samme veileder under hele prosessen.

Råd og tanker studentene gir oss i videre arbeid med PBL er

- * Ikke legge praksisrelatert demonstrasjonsundervisning inn i arbeid med PBL.
- * Pensumlitteratur kan legges frem, men tilleggslitteratur må stå i hyllene på biblioteket.
- * Noen mente fremlegg tok for mye tid
- * Noen undrer seg over tidsbruken i PBL
- * To foreslår temadager / uker og ikke blande undervisning og PBL

Tidligere erfaring med PBL metoden (heltidstudentene).

Fra arbeid i 1.studieår sier studentene at de drar god nytte av å være godt kjent med de syv trinnene.

Flere har sett viktigheten av ikke å gå for fort frem, kanskje spesielt på de første trinnene. Studentene har fått økt bevissthet om egen rolle og andres rolle i gruppearbeid. Noen sier at fagstoffet denne gang fikk mer fokus, og at gruppearbeidet ble lettere.

Noen studenter nyttiggjorde seg tidligere oppdagelser blant annet på viktigheten av å avgrense problemstillingen, og andre har fått se viktigheten av å lese fagplanen grundig både i forkant og underveis i prosessen.

Tidligere erfaringer med gruppearbeid (deltidstudenter).

Deltidstudentene sier de dro nytte av en positiv innstilling, det at de liker å arbeide i grupper. Få deltidstudenter svarte på dette spørsmålet.

KONKLUSJON.

Ved studiestart i andre studieår møtte vi en studentgruppe som stort sett var positive til å arbeide med problembasert læring. I ettertid ser vi at studentene dro nytte av sine erfaringer fra første år.

Studentene hadde fra første studieår god trening i gruppearbeid. Det "nye" vi innførte var rapportskrivning og fremlegg. Vi ønsket best mulig aktivitet i fremlegget, og prøvde ut opponentgruppe, evalueringsgruppe og deltagergruppe.

Organiseringen og gjennomføringen av temaene "smerte" og "kommunikasjon" etter arbeidsmetoden PBL gikk greit. Men i etterkant har vi sett hva vi må arbeide videre med.

Vi må arbeide videre med veilederrollen, tilbakemelding til studenter spesielt i etterkant av fremlegg, hva som er viktig å timeplanfeste, være tydeligere på krav til rapport, konsekvenser av fravær, litteratur på biblioteket og hvordan forberede studentene til deres ulike roller under fremleggene. En annen viktig tilbakemelding fra studentene som vi ønsker å gjøre noe med, er at de ønsker ro i periodene de arbeider med PBL-tema.

Vi fikk mange tilbakemeldinger fra studentene på at oppgaven om kommunikasjon var for stor. Etter lærernes mening var denne oppgaven viktig for studentene i forhold å lære seg å avgrense en problemstilling og ga studentene en nyttig erfaring i det å bruke fagplan.

I ettertid kan det se ut som studentene gjorde seg nyttige erfaringer angående kommunikasjon. Vi kan merke at de er blitt mer bevisste i det å møte pasienten, og at de har sett frem til å prøve det ut i praksis. Dette har kommet tydelig til uttrykk i studentenes målsettinger for 2.studieårs praksisperioder.

Tilbakemelding fra en av lærerne i praksis har også vært at studentene har tilegnet seg kunnskaper om smerte og smertebehandling. Noen av studentene oppdaget at denne oppgaven hadde mange utfordringer i forhold til holdninger og kommunikasjon.

Vi lærere opplevde spennende, utfordrende og lærerike dager. Innimellom opplevde vi noe frustrasjon både hos veiledere og studenter, men vi holdt fast på at frustrasjon er en viktig del av læringprosessen.

TEMA: KOMMUNIKASJON SAMHANDLING
UNDERVISNING

SYKEPLEIEREN I SAMHANDLING MED PASIENTER OG PÅRØRENDE

TEMA: KOMMUNIKASJON SAMHANDLING
UNDERVISNING

SYKEPLEIEREN I SAMHANDLING MED PASIENTER OG PÅRØRENDE

SMERTE OG SMERTEBEHANDLING

MÅL: STUDENTEN HAR KUNNSKAP OM OG FORSTÅELSE FOR SYKEPLEIE VED SMERTER.

SMERTE ER HVA PASIENTEN SIER DET ER.

SMERTE BERØRER HELE MENNESKET.

Diakonisse hjemmets
høgskole

Problembasert læring

PBL

2år høst ~ 96

KNØTTENE

PBL - PROBLEMBASERT LÆRING

Presentasjon av tema

Dette semesteret tar vi utgangspunkt i to temaer hvor vi skal arbeide etter metoden problembasert læring.

Disse temaene er:

1. SMERTE OG SMERTEBEHANDLING.
2. KOMMUNIKASJON OG SAMHANDLING.

Den enkelte student skal arbeide i en basisgruppe med et av disse temaene. Se eget oppsett på gruppe og tema.

Praktisk gjennomføring.

Tirsdag 10/9 kl 10.05:

Informasjon om PBL 2. studieår.

Uke 38. 39:

Arbeid i basisgrupper avsatt på timeplanen. Det forutsettes at du videre arbeider i basisgrupper utover tiden som er avsatt her.

Uke 41:

Opplegg for fremleggsdagene **mandag 7/10 og tirsdag 8/10:**

Kl 09.00-10.00:	Fremlegg se eget oppsett.
« 10.15-10.30:	Gruppevis forberedelse.
« 10.30-11.00:	Oppponering og evaluering av fremlegg. Veileder leder denne samlingen.

Pause

Kl 12.00-13.00:	Fremlegg.
« 13.15-13.30:	Gruppevis forberedelse.
« 13.30-14.00:	Oppponering og evaluering av fremlegg.

ORGANISERING AV GRUPPENE

Kullet deles inn i åtte basisgrupper.

Basisgruppene deles inn i to hovedgrupper, kalt henholdsvis gruppe A og gruppe B.

Hver hovedgruppe har separate framlegg ved presentasjonen av oppgavene.

Hovedgruppe A deles inn i gruppene	Gruppe 1 Gruppe 2 Gruppe 3 Gruppe 4	Gruppe 1 og 3: • smerte og smertebehandling Gruppe 2 og 4: • kommunikasjon og samhandling
Hovedgruppe B deles inn i gruppene	Gruppe 5 Gruppe 6 Gruppe 7 Gruppe 8	Gruppe 5 og 7 • smerte og smertebehandling Gruppe 6 og 8 • kommunikasjon og samhandling

Uke 38: Hovedgruppe A starter mandag 16.9.

“ B studiedag

Hovedgruppe B starter tirsdag 17.9.

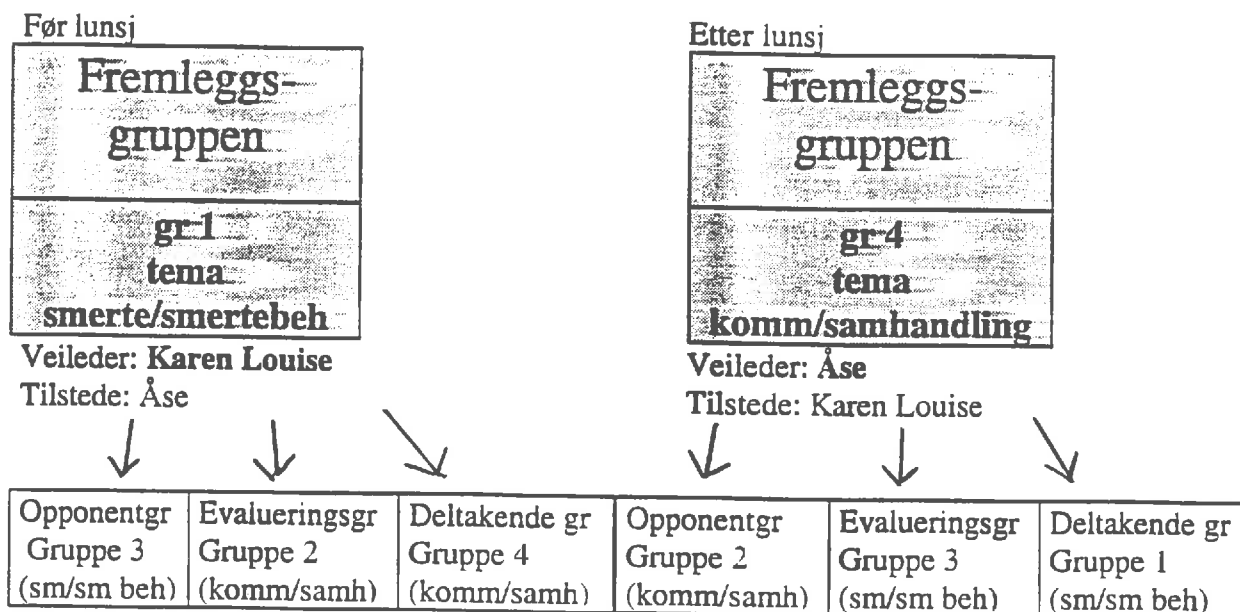
“ A studiedag.

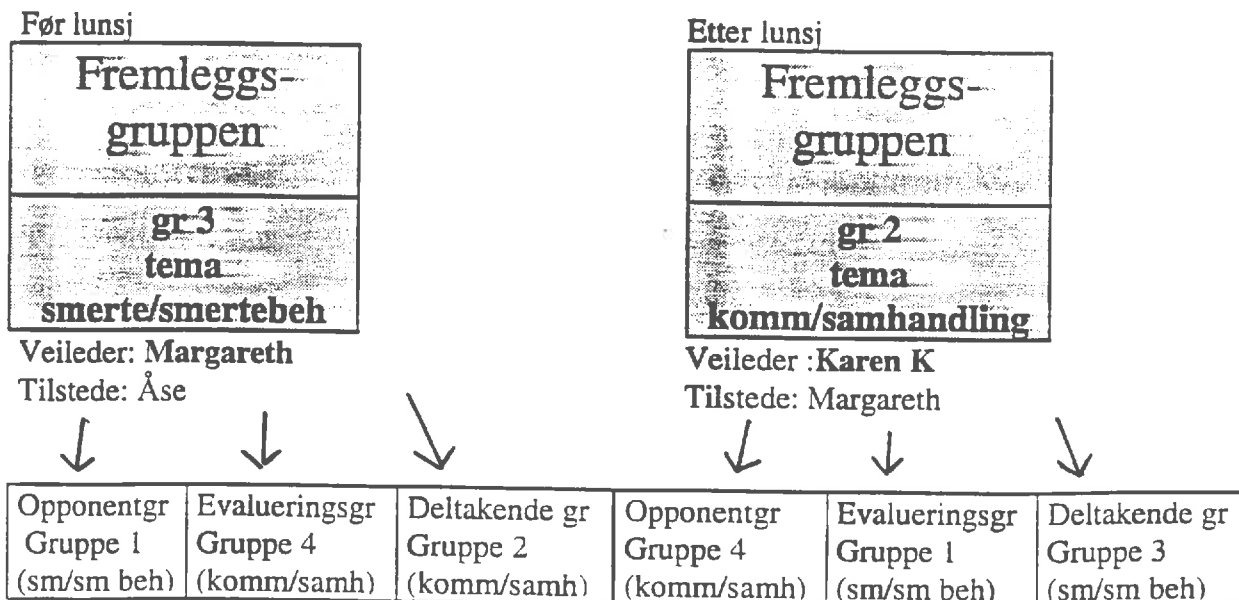
Organisering av grupper

Hovedgruppe A, Aud 116

Dag 1 :

Hovedgruppe A
Dag 2, Aud 116

Organisering av grupper

Hovedgruppe B, Aud 117

Dag 1 :

Før lunsj:

Fremleggs- gruppen
gr 5 tema smerte/smertebeh

Veileder: Karen

Tilstede: Kari Anne

Etter lunsj:

Fremleggs- gruppen
gr 8 tema komm/samhandling

Veileder: Kari Anne

Tilstede: Karen

Opponentgr Gruppe 6 (sm/sm beh)	Evalueringegr Gruppe 7 (komm/samh)	Deltakende gr Gruppe 8 (komm/samh)	Opponentgr Gruppe 7 (komm/samh)	Evalueringegr Gruppe 6 (sm/sm beh)	Deltakende gr Gruppe 5 (sm/sm beh)
---------------------------------------	--	--	---------------------------------------	--	--

Hovedgruppe B

Dag 2, Aud 117

Før lunsj:

Fremleggs- gruppen
gr 7 tema smerte/smertebeh

Veileder: Karen Louise

Tilstede: Kari Anne

Etter lunsj:

Fremleggs- gruppen
gr 6 tema komm/samhandling

Veileder: Åse

Tilstede: Kari Anne

Opponentgr Gruppe 5 (sm/sm beh)	Evalueringegr Gruppe 8 (komm/samh)	Deltakende gr Gruppe 6 (komm/samh)	Opponentgr Gruppe 8 (komm/samh)	Evalueringegr Gruppe 5 (sm/sm beh)	Deltakende gr Gruppe 7 (sm/sm beh)
---------------------------------------	--	--	---------------------------------------	--	--

GRUPPEINNDELING PBL 2ÅR.

GR.1

Andal Jane
Berg Linda Kristin
Bernhoft Elisabeth
Hudson Liv
Pedersen Wenche E.
Tolo Liv Valland

Veileder:

Karen L. Pedersen
Rom: 202

Tema: Smerte og smertebehandling

GR.3

Arvidsson Kristin
Døhlie Inger Ch.
Gjerd Christina
Jensen Ragnhild H.
Kvernaas Elisabeth
Nilssen Bergljot
Soltvedt Tarja
Tømmerbakke Liv Renate

Veileder:

Torill Nyborg
Rom: 205

Tema: Smerte og smertebehandling

GR.2

Antun Solgunn
Børhaug Kjersti
Genius Kkristin
Isaksen Anita
Kvamme Silje
Møller Marit
Skahjem Elin
Torvund Janne

Veileder:

Karen Kjærgaard
Rom: 204

**Tema: Kommunikasjon
og samhandling**

GR.4

Birkeland Hilde Beate
Egeland Miriam
Hamnøy Ingvild
Langeland Sissel
Nygaard Helle
Trude Stendal
Vинnes Siril Iren S.

Veileder:

Aase Gammersvik
Rom: 303

**Tema: Kommunikasjon
og samhandling**

TRINNENE I "TRAPPEN":

- Trinn 1: KLARGJØRE SITUASJONEN
OG/ELLER UVANLIGE/UKLARE
UTTRYKK ELLER BEGREP**
- Trinn 2: DEFINERE OG AVGRENSE
PROBLEMET**
- Trinn 3: BRAINSTORMING -
IDEDUGNAD**
- Trinn 4: VURDERE OG SYSTEMATISERE
IDEENE SOM HAR KOMMET
FRAM. ("Redigeringsfasen")**
- Trinn 5: FORMULERE LÆRINGSBEHOV
OG LÆRINGSMÅL**
- Trinn 6: HENTE INN KUNNSKAP.**
- Trinn 7: SYNTESE - "KONTROLLERE"
DEN INNHENTEDE KUNNSKAP
-
OPPSUMMERE - VURDERE.**

OPPGAVER FOR HVER AV GRUPPENE VED FREMLEGG.

Fremleggsgruppen

Gruppen har en time til fremlegg av oppgaven. Hvordan stoffet presenteres velger gruppen selv.

Innholdsliste

Gruppen leverer problemstilling med innholdsliste og referanser tre dager før fremleggsdagen (dvs onsdag/ torsd før fremlegg mand/tirsd).

Innholdslisten settes i en perm slik at den er tilgjengelig for andre som skal være med på fremlegget. Disse har da mulighet til å forberede seg som til en undervisningstime.

Rapport

Innholdslisten skal munne ut i en rapport som skal være et resyme av trinn to, fem, seks og syv. Produktet skal være produsert på en slik måte at det kan settes i permen til fremleggsdagen. Dette har gruppen ansvar for. Veileder tar ansvar for å trykke opp et eksemplar som oppbevares på lærers kontor. Alle skal ha mulighet til å studere hverandres fremlegg etterpå f. eks. som eksamenslesing.

Opponentgruppe

Den studentgruppen som har arbeidet med samme tema benyttes som opponentgruppe. Tid for opposisjon på fremlegget er 15 minutter. Primært skal gruppen fokusere på det faglige innholdet. Gruppen skal komme med kritiske spørsmål på f.eks dokumentasjon, forståelse, forklaringsfaktorer. Gruppen skal og vurdere om det er samsvar mellom problemstilling og fremstilling. Gruppen må på forhånd ha satt seg inn i tema ut fra innholdslisten. Dette er nødvendig for å stille nødvendige kritiske spørsmål umiddelbart etter fremlegget.

Evalueringsgruppe

Som evalueringsgruppe benyttes en av gruppene som ikke har arbeidet med samme tema, f.eks kommunikasjon versus smerte. Tid for evalueringsgruppen er ca 15 minutter.

Gruppen skal primært se på det pedagogiske fremlegget, om gruppen fikk fram det budskapet som var tenkt.

Deltagende gruppe

Gruppen har ingen aktiv funksjon, men har anledning til å stille spørsmål om alle forhold knyttet til tema.

*****

Skriving av logg

I løpet av disse ukene hvor du arbeider med tema etter PBL-metoden, skal hver av medlemmene i gruppene skrive en logg. I denne loggen trekker du frem en oppdagelse som er blitt viktig for deg fra gruppe-, lærings- eller problemløsningsprosessen. Start loggen med en kort beskrivelse av situasjonen. Viktige elementer kan være hvordan du reagerte følelsesmessig, intellektuelt eller kroppslig på denne oppdagelsen. Loggen skal være ca. en "håndskrevet side" Skal leveres dagen etter fremlegget til veileder.

PBL - GRUPPEKONTRAKT.

Studentene utarbeider i fellesskap sin egen gruppekontrakt etter gitte retningslinjer.

Innhold:

Tema.
Nr på gruppen.
Veileders navn.

Kontrakten skal signeres av gruppens medlemmer og hvert medlem får en kopi.

MOMENTLISTE:

- **Taushetsplikt. Hvilke opplysninger skal ikke ut av basisgruppen?**
- **Skal gruppen ha leder, ordstyrer ?**
- **Hvordan skal gruppen løse konflikter/ uenigheter/ tvilsspørsmål?**
- **Hva gjør gruppen med medlemmer som ikke gjør sin del av oppgaven?**
- **Hvordan vil gruppen håndtere dominerende medlemmer?**
- **Skal det være enighet i alle spørsmål, eller kan noe løses med flertallsavgjørelser eller kompromisser?**
- **Hvilke prinsipper skal gjelde ved fordeling av arbeidsoppgaver?**
- **Hva er gyldig fravær?**
- **Hvilke konsekvenser får det for et medlem dersom det unnlater**
  - a) **å møte til avtalt tid ?**
  - b) **ikke har gjort det arbeid som var avtalt ?**
- **Hvilke krav stiller gruppen til engasjement hos medlemmene?**

STUDENTROLLEN I PROBLEMBASERT LÆRING

- **Du tar ansvar for egen læring.**
- **Du tar initiativ.**
- **Du lytter.**
- **Du engasjerer og involverer deg.**
- **Du er forberedt og har med nødvendig utstyr.**

VEILEDERS ROLLE.

- **Å stimulere læreprosessen ved å legge til rette for oppdagelser.**
- **Veilede i gruppeprosessen / veilede i forhold til trinnene.**
- **Stimulere samarbeid mellom studentene.**
- **Være et bindeledd mellom student og institusjon.**
- **Veilede gruppen i forhold til presentasjonsteknikk.**

12. **HVA MÅ SKOLEN BIDRA MED FOR AT MINE FORVENTNINGER SKAL INNFRIS?**
13. **HVA ER DINE TANKER OM VEILEDERROLLEN?**
14. **NÅR DU NÅ SER TILBAKE PÅ DISSE FÅ UKENE HVOR VI HAR ARBEIDET ETTER PBL-METODEN, HVILKE RÅD VIL DU GI TIL OSS MED TANKE PÅ DET VIDERE ARBEID?**
15. **OBS! Spørsmål A besvares av H-95. Spørsmål B besvares av D-93. Dette gjelder både 15 og 16.**
- A) **HVILKE ERFARINGER FRA 1. ÅR TOK DU MED DEG I PBL-ARBEIDET I 2. ÅR?**
- B) **HVILKE ERFARINGER FRA TIDLIGERE GRUPPER ELLER LIGNENDE ARBEIDSPROSESSER TOK DU MED DEG I ARBEIDET MED PROBLEMBASERT LÆRING I 2. ÅRSENHET?**

16.

A) *HVORDAN KUNNE DU GJØRE DEG BRUK AV ERFARINGENE FRA 1. ÅR?*

B) *HVORDAN GJORDE DU DEG BRUK AV DISSE ERFARINGENE?*

Dine erfaringer er verdifulle. Svar så konstruktivt som mulig. Takk for din hjelp.

Hilsen lærerne i 2. årshet

4. *HVORDAN VAR DET FOR DEG Å VÆRE VEILEDER*

- DEN FØRSTE DAGEN?

- UNDERVEIS I PROSESSEN MED STUDENTENE?

- UNDER FRAMLEGGENE?

5. *HVA VIL DU EVENTUELT FORANDRE/FORBEDRE MED TANKE PÅ Å ARBEIDE VIDERE MED PBL?*

6. *ANNET?*